

Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu PS PČR
Sněmovní 4, 118 26 Praha 1 - Malá Strana

Praha, 20. 4. 2012

Vážené paní poslankyně, vážení pánové poslanci,

obracíme se na Vás jménem Asociace metodiků ČR (AMATE) ve věci týkající se návrhu novely školského zákona paní poslankyně Doc. RNDr. Anny Putnové, Ph.D., MBA (poslankyně PČR), který bude 25/4/2012 projednáván v poslanecké sněmovně. Tímto dopisem si dovoluujeme vyjádřit oficiální stanovisko naší asociace k danému návrhu a jeho dopadu na vzdělávání v oblasti cizích jazyků. Jakožto asociace sdružující odborníky v oblasti metodiky výuky cizích jazyků **jednoznačně nesouhlasíme se zrušením písemné práce a ústní zkoušky a ponecháním pouze didaktického testu ve společné části státní maturitní zkoušky z cizího jazyka. Stejně rozhodně jsme proti zrušení dvou úrovní obtížnosti zkoušky.**

Písemná i ústní část jsou ve většině zemí a seriózních institucích nedílnou součástí všech akreditovaných a validních jazykových zkoušek; bez ověření těchto dvou produktivních řečových dovedností nelze komplexně hodnotit úroveň ovládnutí cizího jazyka. I z tohoto důvodu je stávající podoba státní maturitní zkoušky z cizích jazyků připravena jako komplexní zkouška zahrnující všechny řečové dovednosti; vychází ze *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky*, jenž je základním východiskem pro koncepci všech mezinárodních jazykových zkoušek, a **právě díky této komplexnosti má vypovídací schopnost o úrovni jazykových znalostí a dovedností žáka.**

Omezení na pouhý didaktický test snižuje vypovídací schopnost zkoušky jako celku a zároveň devaluje informační hodnotu o komplexní jazykové úrovni žáka jak pro vysoké školy a pro budoucí zaměstnavatele, tak i pro žáky samotné a pro školy jako vzdělávací instituce. Vypuštěním těchto dvou částí zkoušky bychom zcela opomenuli produktivní (aktivní) dovednosti v cizím jazyce (ve kterých mají právě naši žáci ve srovnání s jinými zeměmi velké slabiny - viz zprávy OECD) a vraceli bychom se z testu týkajícího se široké škály dovedností pouze k velice tradičnímu pojetí testu na dovednosti receptivní (pasivní), které tady převládalo několik desetiletí spojených s jistým režimem. Rozhodně se domníváme, že v dnešní době preferující aktivní komunikaci v cizích jazycích by toto bylo krokem zpět v historii metodiky výuky cizích jazyků a testování jazyků jako takového.

Právě komplexnost zkoušky může z dlouhodobého hlediska pomoci monitorovat celkový vývoj jazykových schopností žáků v ČR. Pokud by došlo k vypuštění písemné práce či ústní části, tak by zkouška již nemohla být v evropském měřítku považována za zkoušku s dobrou vypovídací schopností a také by samozřejmě byla tímto krokem znemožněna případná **mezinárodní uznatelnost** dané zkoušky, která by zvyšovala její prestižnost a umožnila **poskytovat srovnatelné informace.**

Ani případné přesunutí ústní zkoušky a písemné práce ze státní části do profilové by toto samozřejmě neřešilo. Sice by pak žák byl zkoušen aktivně z daného cizího jazyka, ale bohužel by dané zkoušení nebylo porovnatelné, měřitelné a v žádném případě validní, spolehlivé a objektivní. **Aktuálně jsou všichni hodnotitelé ústní zkoušky a písemné práce vyškoleni obeznámeni s pravidly hodnocení a certifikování, což vede k jednotnému zkušebnímu formátu.** Pokud by tyto dvě části státní MZ byly přesunuty jen do profilových zkoušek, tak je jednotnost hodnocení a zkoušení ztracena. Mimoto lze v případě redukce komplexní zkoušky na pouhý test očekávat negativní zpětný dopad na výuku a přípravu žáků, která by tak akcentovala pouze čtení a poslech.

Paní poslankyně dále navrhuje zrušení dvou úrovní zkoušky a zavedení pouze jedné úrovně obtížnosti. Z návrhu nevyplývá, zda navrhuje ponechání základní či vyšší úrovně obtížnosti, či zda navrhuje vývoj jiné úrovně; není však také zřejmé, jaké důvody ji k tomuto návrhu vedou. V důvodové zprávě se objevují některé nepřesnosti: paní poslankyně uvádí, že výsledky společné části MZ měly být využity místo přijímacích zkoušek na VŠ; pravdou je, že se očekává, že je budou VŠ zohledňovat, využívat jako jedno z kritérií, nikoli jimi nahrazovat přijímací zkoušky. Je pouze v kompetenci VŠ, do jaké míry, jaké zkoušky a jaké výsledky akceptuje; potřebuje však mít co nejkomplexnější informaci o tom, co žák umí, což samozřejmě didaktický test v jedné úrovni obtížnosti poskytne jen stěží. Dále paní poslankyně uvádí jako důvod pro navrhované změny též nárůst neúspěšnosti žáků. Myslíme si, že právě toto byl jeden z přínosů společné části MZ a že struktura neúspěšných žáků vypovídá mnohé o tom, v čem spočívají problémy českých středních škol.

Co se týče dvou úrovní jazykové zkoušky, **je třeba vycházet z aktuální situace ve školství a především z platných kurikulárních dokumentů.** V poměrně nedávné době byly zavedeny RVP, které zohledňují jednotlivé typy škol a stanovují výstupní nároky na žáky, mimo jiné i v cizím jazyce. Vzhledem k tomu, že i v těchto dokumentech je odlišena náročnost očekávaných výstupů pro odborné školy a pro gymnázia, bylo by nad míru vhodné tyto kurikulární dokumenty respektovat a žákům nabídnout státní maturitní zkoušku z cizího jazyka na dvou úrovních pokročilosti. **Lze uvažovat o zavedení povinné úrovně pro určité typy škol či jiném opatření, ale není vhodné úrovně zcela zrušit.**

Dvě jazykové úrovně jsou dále velice dobře použitelné právě pro potřeby přijímacího řízení na VŠ, kde můžeme již v letošním roce vidět, že některé vysoké školy žáky přijímají na základě výsledků státní MZ na vyšší úrovni, či k tomuto výsledku přihlížejí. Jako příklad můžeme uvést pedagogickou fakultu v Plzni, kde se již v letošním roce uvádí vyšší úroveň zkoušky z cizího jazyka (i jiných předmětů) jako kritérium v přijímacím řízení do studijního programu Specializace v pedagogice se zaměřením na anglický jazyk. „Bude-li mít student 90 či více procent, bude mu automaticky uděleno maximum bodů v přijímacím řízení“, jak nám sdělila Mgr. Gabriela Klečková, Ph.D., z katedry anglického jazyka a literatury. Dále máme informaci od Dr. Jany Jílkové, Ph.D., z KJP FSV UK Praha, že Fakulta sociálních věd posuzuje využití MZ pro přijímací řízení (momentálně se posuzuje využití v příštím přijímacím řízení) a podobná situace je dle Mgr. Martina Škváry na UJEP, kde s minulým týdnem hovořilo o nutnosti vzít v úvahu výsledky maturitní zkoušky (vyšší varianty) a zohlednit tyto v přijímacím řízení. Je tedy zjevné, že VŠ pouze potřebují čas, aby začaly výsledky MZ ve svém přijímacím řízení zohledňovat.

Chápeme, že vynechání částí tak, jak paní poslankyně Putnová navrhuje, by pravděpodobně mohlo odlehčit administrativě zkoušky jako takové, ale pak je nutné se ptát, jaké výstupy nekomplexní zkouška z cizího jazyka přinese a zda vůbec budou mít nějakou vypovídající schopnost. Bohužel v posledních letech opakovaně dochází k rychlým, nepromyšleným a nesystematickým zásahům do modelu státní maturitní zkoušky nejen z cizích jazyků, které opakovaně znejišťují jak učitelskou, tak i studentskou veřejnost. Mezi odborníky na testování je obecně známo, že jakýkoliv model zkoušky není možné měnit po tak krátké době, jakou je 1 rok, ale je spíše vhodné celý model monitorovat a vyhodnocovat, a **případné změny navrhopat a uplatňovat po výrazně delším časovém období a vyhodnocení dopadů (viz mezinárodní studie a doporučení z oblasti testování a zkušenosti zahraničních kolegů).**

Dále bychom chtěli upozornit na silnou nevoli mezi učiteli pramenící především z obcházení názorů odborné veřejnosti politiky, resp. vyloučení široké odborné veřejnosti z diskuse o podobných návrzích, přitom jejich zkušenosti by měly být při podobných diskuzích zohledněny. Jako příklad lze uvést fakt, že většina vyučujících byla v předchozích letech podrobně vyškolená jak ke standardizovanému hodnocení písemných prací, tak i k hodnocení ústního projevu. **Jak je patrné z praxe a odborných diskusí, vyškolení v dovednostech hodnocení a zkoušení jednoznačně vedlo ke zkvalitnění výuky cizích jazyků a mělo tedy pozitivní dopad na výuku právě díky získaným zkušenostem a principům z těchto školení.**

Chtěli bychom také poukázat na oficiální korespondenci různých asociací a sdružení cizích jazyků s MŠMT ze začátku roku 2012, kdy přímo AMATE bylo **20.2.2012 v oficiálním dopise¹ sděleno Ing. Bc. Petrem Bannertem, že „ MŠMT zrušení či přesunutí zkoušky z cizích jazyků konané v rámci společné (státní) části maturitní zkoušky formou ústní zkoušky před zkušební komisí neplánuje. Neplánuje ani zrušení dvou úrovní obtížnosti maturitní zkoušky z cizích jazyků“.** Velice nás tedy překvapilo, že se podobné téma otevírá jen dva měsíce poté, co jsme jej s MŠMT oficiální cestou řešili a diskutovali.

Na závěr si dovoluujeme nabídnout **možnost kdykoliv se obrátit na naše členy - odborníky na výuku a testování v cizích jazycích.** Uvítáme, aby se tyto odborné otázky včas konzultovaly a diskutovaly, a to nejen s AMATE, ale i s dalšími profesními a odbornými organizacemi, které sdružují vyučující či metodiky cizích jazyků.

Doufáme, že naše vyjádření bude bráno v potaz v okamžiku případné změny struktury státní maturitní zkoušky do budoucna.

S pozdravem

Mgr. Dagmar Škorpíková
(za představenstvo AMATE)

¹ č.j. MSMT – 6880/2012-23